

V prvej polovici šestnajstega stoletja so začeli kavo piti po mnogih mestih v Siriji, a zlasti v Damasku in Halebu. Leta 1534, za vladanja Solimana II., dospela je kava tudi v Carjigrad. Došla sta dva tujca, jeden z Damaska, jeden s Haleba, odprla sta dve kavani in uredila sijajno po zahtevah turške udobnosti. Bili sta to prvi kavani na evropskej zemlji. S početka so pohajali kavane samo odličnejši ljudje, duhovniki in učitelji, sodniki in zdravniki, in radi ozbiljnega razgovora, ki se je tu vodil, nazvali so jih šole modrosti.

Pitje kave je zadelo v mohamedanskem svetu dosta zgodaj ob hude neprijateljse. Prvo gibanje proti kavi se je dogodilo 1511. l. v Meki. Egipetski sultan je imenoval novega namestnika v Meki, ki kave nikdar ni videl. Ko je namestnik prišel v neko veliko mošejo, zelo se je razsrdil, ker je v jednom kotu našel dervise pri kavi. Izgnal jih je iz hrama božjega, potem pa sklical v zbor najučenejše bogoslovce, pravnike in uglednike, da se določi, ali vera dopušča kavo piti. V zboru je bila zelo živahna razprava, ker so tu sedeli hudi nasprotniki kakor tudi osobiti ljubitelji kave. V hudem prepiru je spravil jeden nasprotnik kave celi zbor v smeh, ker mu je ušla beseda, da se je od kave prav tako opil, kakor od vina. „Aha, ti si tedaj vino pil!“ zakričali so protivniki, in namestnik je dal nesrečnika kar v zboru po podplatih nabrisati, ker se je proti koranu pregrešil. V zboru se niso mogli nikakor zjediniti, zato je poklical namestnik dva perzijska zdravnika, dva brata, da izrečeta svoje mnenje. Ona sta odločila, kajti izrekla sta, da kava zdravju škodi, in je toraj ne more niti vera dopuščati, da si niso bili vsi v zboru volje na to mnenje pristati. Namestnik je dal pa vendar vse kavane pozapreti, vso kavo spaliti in uničiti. Tudi je prepovedal kavo piti, in kdor bi ne slušal, zapretil mu je, da ga hoče sramotno na oslu skozi mesto voditi. Mej tem je poslal glasnika k sultanu v Kahiro, da mu on sporoči, ali je pravo pogodil. Kmalu je dobil od sultana pismo, katero kratko in malo ni bilo laskavo, ker je v njem stalo: „Zdravnika v Meki, pa tudi sam namestnik so vsi vkup osli. Naši zdravniki in pismoznalci v Kahiri, ki dalje vidijo od vaših, trdijo, da je kava dovoljena in zdrava pijača, in da radi nje ne bode noben pravi prerokov sin raja zgrešil.“ Namestnika so začeli sedaj zasmehovati, a oba zdravnika je dal turški sultan Selim I. ubiti, ko je 1516. l. Kahiro posedel. Tako je kava slavila novo zmago.

Leta 1525 so ustali v Kahiri znovega proti kavi, in 1534. l. je nastala v mestu prava vojska proti kavi. Neki prenapet človek je začel pridigovati proti kavi in dokazovati, kako je to bogomrzka pijača, in da bodo kavopivci na sodnji dan ustali črnejši od same kave. Ko so pobožni poslušalci prišli iz hrama božjega, bili so tako razjarjeni, da so se razleteli po kavanah, razbili posodje in pohištvo, goste pa pretepli. Vse mesto se je na to poburilo, in nastali sta dve stranki gotovi na ljuto klanje. Vrhovni sodnik je sklical vse pismoznalce,

in le ti so se soglasno izrekli, da je kava dovoljena in tudi koristna. Sodnik jih je na to sam pogostil s kavo, in tako je kava znovega zmago slavila.

V Carjemgradu je zadela kava tudi na neprijatelje. Duhovništvo se je jelo pritoževati, da svet rajše zahaja v kavane kakor v mošeje, in kedar je muftija izjavil, da se pitje kave ne zлага s koranom, pozaprl so vse kavane. No prišel je nov muftija, ki je kavo rad pil, in za njim so jo udarili dvor, duhovenstvo in ljudstvo, in kmalu so zopet bile kavanam vrata na stežaj odprta. Svet je z novega vrel v kavane, in v treznem razgovoru pogosto pretresel politiška vprašanja. Vlada je začela pisano gledati to početje, bala se je uporov in zarot, in zato je veliki vezir za vlade mladoletnega Mohameda IV. pozaprl vse kavane v samem mestu, samo v predmestjih jih je pustil. Pa tudi ta zabrana se ni obdržala. Ljudje so se bili že tako privadili kave, da so pozneje ženske izvojevale pravo, po katerem smejo zahtevati ločenje od moža, ako jim brani kavo piti.

Kava je pri mohamedanskih narodih postala pravi blagor. Radi hude in razdražljive naravi je imela zabrana vina dobre posledke, a gotovo se je ne bi tako ostro držali, da niso našli v kavi dobre zamene. Kava je tu prav res vino do celega zamenila. Arabski in turški pesniki so slavili v svojih pesnih kavo isto tako, kakor so v Evropi preslavljali vino. Kakor pri nas sprejemamo gosta s čašo vina, tako po vsem vzhodu podajajo milemu gostu čašico kave. Kavi se je tu povsodi pridružil še duhan, in Przijanec veli, da je kava brez duhana tisto, kar je jed brez soli.

S spredje Azije je prešla kava dosta zgodaj tudi v Indijo. V onem času, ko v kulturnih zemljah evropskih niso kave še poznavali, prevažali so jo že Holandezi z Arabije v Indijo. Tako se omenja, da so že 1642. l. Holandezi v Indijo prodali nad 40.000 h/g kave. Kako je v tem času bila kava Evropejcu še nenavadna pijača, pričajo nam besede holandskega trgovca Wurfbeina, ki jo takole popisuje: „Cauwa je neka vrsta graha, kateri navadno raste samo po brežičkih okoli Moke. Ž njim se čez mero in vsak dan radi zdravja služijo ne samo v Turškeji, temveč po vsej Indiji. Ta grah na ognju ožgo, da je črn kot oglje, potem ga stolčejo in kuhajo, in od njega pijo tako vročo vodo, da še skoro kar vre.“

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Deželni zbori.

Deželni zbor goriški imel je dne 14. oktobra takoj prvo sejo in popoldne drugo. Deželni glavar grof Coronini otvori zborovanje s pozdravom do poslancev, omenja veselega ženitovanja v cesarski rodbini in sklepa z živijoklici na cesarja. Potem naznanja, da daruje v spomin poroke nadvojvodice Valerije svoje dohodke kot

glavar za šestletno dobo za ustanovo za podporo onemoglih delavcev na Goriškem. Deželni zbor sklene zahvalo izreči gospodu deželnemu glavarju za blago ustanovo, in dalje tudi poslati deputacijo 7 členov, da ponove to zahvalo. Potem izvolili so se finančni, pravni in peticijski odsek in bila sklenjena seja, ne da bi bil deželni glavar v stanu napovedati dan in dnevni red prihodnje seje.

* * *

Tržaški deželni zbor pričel je dne 14. t. m. opoludne svoje zasedanje. Predsedoval je dr. M. Luzatto, ker župan Bazzoni še vedno boleha. Navzoča sta bila tudi c. kr. namestnik vitez Rinaldini in namestniški svetnik baron Conrad. Pozdravil je predsednik zbrane poslance ter zaklical trikratni „živio“ presvetlemu cesarju. Poudarjal je, da se je delovanje odbora, oziroma municipalne delegacije, osredotočilo v premostrivanju potrebnih naredeb za predstoječi prevrat v gospodarskem tržaškem življenju. Konečno je pozdravil navzočega g. namestnika, na kar je ta tudi omenil odpravo proste luke. Naznanja, da bo vlada dež. zboru predložila postavni načrt o nadzorovanju šolstva. Predsednik vzame to objavo namestnikovo na znanje ter zaključi sejo ob 12¹/₄ uri popoldne.

* * *

Deželni zbor štajarski. Ob 10. uri je mil. gospod knezoškof lavantinski, dr. Mihael Napotnik, v stolni cerkvi daroval sv. mašo, katere so se vdeležili: ces. namestnik baron Kübeck, dvorni svetovalec grof Chorinsky, svetovalci namestništva, deželni glavar grof Wurmbrand-Stuppach, dež. glavarja namestnik dr. Jurtela, deželni odbor in mnogo poslancev. Po sv. maši sta deželni glavar in njegov namestnik v pisarni ces. namestnika storila slovesno obljubo. Ob 11. uri zbrali so se poslanci v deželni dvorani; med njimi sta bila tudi oba knezoškofa.

Predložena so bila poslancem razna poročila. Cesarski namestnik baron Kübeck je nekako takole nagovoril poslance:

Nj. c. kr. apostolsko Veličanstvo cesar je z najvišjem patentom z dne 15. septembra t. l. sklical štajarski deželni zbor na današnji dan. Pozdravjam Vas v imenu cesarske vlade.

Deželni zbor bo sklepal o važnih stvareh. Tako je važno vprašanje zdravstvena organizacija. Pri vsem pa bo vlada rada podpirala deželni zbor pri vseh vprašanjih na korist dežele in to z vso objektivnostjo po pravici in postavi.

Na to nagovori zbor dež. glavar grof Wurmbrand. Spominja se poroke nadvojvodinje Marije Valerije, prihoda cesarjevega v Gradec povodom otvorjenja razstave in raznih železničnih načrtov, katero je po novi postavi sestavil deželni odbor. Glede na šolstvo, omenja nove vseučiliščne zgradbe in izraža upanje, da bode dr-

žava prevzela v svojo upravo nekatere srednje šole, ker se deželni troški za šolstvo na leto množe za 50.000 gld. in so višji direktni davki skoro nemogoči. Deželne priklade se sicer ne bodo zvišale letos, a to davkoplačevalcu malo koristi, ker pa nasprotno rastejo občinske in okrajne priklade. Deželne priklade znašajo 32%, okraji pa poberejo 700.000 gld., torej skoro 13% in občine 3,468.724 gld. direktnega davka. Deželni odbor se je dalje posvetoval o razpustu okrajnih zastopov, o novem občinskem redu, o administracij cest, o sredstvih proti trtni uši, o vravnavi rek: Savinje, Mure in Drave i. t. d. Dalje omenja glavar, da bo deželni odbor zopet predložil zdravstveno postavo.

Naposled opomni vse poslance, naj bi se izogibali narodnostnemu prepiru in skupno delovali na korist Stajarske. Voljeni so bili zapisnikarji in verifikatorji. — Druga seja bila je dne 16. t. m. Na dnevnem redu bile so volitve raznih odsekov.

Deželni zbor kranjski.

II. seja deželnega zbora kranjskega v Ljubljani dné 17. oktobra 1890. l. ob 10. uri dopoldne.

1. Branje zapisnika I. deželno-zborske seje dne 14. oktobra 1890.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 33. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga proračun deželnega zaklada za leto 1891.
4. Priloga 34. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga proračun normalno-šolskega zaklada za leto 1891.
5. Priloga 35. Poročilo deželnega odbora glede zgradbe deželnega gledališča.
6. Priloga 36. Poročilo deželnega odbora o preložitvi ceste čez Bogenšperk.
7. Ustno poročilo finančnega odseka o računskih sklepih ustanovnih zakladov za leto 1889. in o proračunih za leto 1891. (k prilogi 22.)
8. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu normalno-šolskega zaklada za leto 1889. (k prilogi 13.)
9. Ustno poročilo finančnega odseka o gospodarski s kranjskim učiteljskim pokojninskim zakladom za leto 1889. (k prilogi 1.)
10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za leto 1889. (k prilogi 11.)
11. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželno-kulturnega zaklada za leto 1891. (k prilogi 12.)
12. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu gledališkega zaklada za leto 1889. (k prilogi 20.)